ਕੇਸ ਵੇਰਵੇ

ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ
ਬਨਾਮ
ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਦੀ ਰਾਜ
(2015 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 301)
ਅਕਤੂਬਰ 06, 2023
[ਜੇ. ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਮੁੱਖ ਨੋਟ

ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਮੁੱਦਾ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਤਲ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸਾਸ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। [¶ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ], ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚੁਕੌਤੀ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 – ਐਸ.302, ਐਸ.498ਏ – ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਕੇਸ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾਣ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ – ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੇਵਲ ਉਸਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ – ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਿਸਰਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਨੇ ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ – ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪੀੜਤਾ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸਾਸ ਵਲੋਂ ਦਹੇਜ਼ ਲਈ ਹੋ ਰਹੇ ਤੰਗ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ:

ਫੈਸਲਾ: ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾਣ ਕਾਰਨ ਸੀ – ਵਿਸਰਾ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਜ਼ਹਿਰ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਫਾਸਫਾਈਡ ਸੀ, ਜੋ ਕੀੜੇ ਅਤੇ ਚੂਹੇ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਫਿਊਮੀਗੈਂਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ – ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਵਿਸਰਾ ਵਿੱਚ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਫਾਸਫਾਈਡ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਉਸ ਦਵਾਈ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੀ ਦਿਲ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਲਈ ਲੈਂਦੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ – ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਨਾ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਹਨ – ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਜਾਂ ਬਲਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਯਾਨੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸਾਥ ਸੀ

ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਸਿਹਤ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗਲਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ (ਪਤੀ) ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਯਾਨੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇੱਕ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬੀਮਾਰ ਪਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ - ਜੇ ਇਹ ਉਸਦਾ ਕੇਸ ਹੈ, ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਔਪਚਾਰਿਕਤਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਘਰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ - ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸ.106 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪਤੀ 'ਤੇ ਬੋਝ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰਨ ਲਈ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ - ਧਾਰਾ 106 ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਟ੍ਰਾਇਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀ, ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ, ਅਤੇ ਜੋ ਉਸਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਦਾਂਤ ਜਾਂ ਕਲਪਨਾ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਦਾਲਤ ਉਸਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਦੇਓਨੰਦਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਵਿੱਚ ਪਾਸੇਜ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ - ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਤਕਨੀਕੀਆਂ, ਸਤਹੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਖਾਮੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਬਚਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੀਆਂ - ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਅਸਫਲ ਹਨ।

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 – ਸ.106 – ਲਾਗੂਤਾ – “ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ” ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ:

ਫੈਸਲਾ: ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਸ.106 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤੱਥ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ 'ਤੇ ਹੈ - “ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ” ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਤੱਥ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ 'ਗਿਆਨ' ਵਿੱਚ ਉੱਤਮ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਨ - ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਟ੍ਰਾਇਲਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸਧਾਰਣ ਨਿਯਮ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਅਭਿਯੋਜਨ 'ਤੇ ਹੈ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਸ.106 ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਧਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ - ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਸ.106 ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਸ.101 ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ।

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 – ਸ.106 ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ: ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਉੱਤਰਾਖੰਡ

ਫੈਸਲਾ: ਧਾਰਾ 106 ਨੂੰ ਇਸ ਅਸਮਰੱਥਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ - ਇਸ ਧਾਰਾ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਰਾ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਉਤਾਰਿਆ - ਇਹ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਦਿਖਾਏ ਕਿ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 - ਐਸ.106 - ਸਬੂਤ ਦੇ ਭਾਰ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਭਾਰ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਹੈ:

ਫੈਸਲਾ: ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਉੱਤੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਭਾਰ ਜੋ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਨੀਂਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ, ਪਰ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਭਾਰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਿਫਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਮੰਨ ਲੈਣਗੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਸਬੂਤ ਹੈ - ਜਦੋਂ ਤੱਥ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਤਾਂ ਭਾਰ ਉਸ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ, ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜਾਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਹੋਵੇ - ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਕੇਸ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਪਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਸਕੇ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਹ ਧਾਰਣਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਖੰਡਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ।

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 - ਐਸ.106 - ਐਸ.106 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ":

ਫੈਸਲਾ: ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਸ਼ੰਭੂ ਨਾਥ ਮਹਿਰਾ ਬਨਾਮ ਅਜਮੇਰ ਦੀ ਰਾਜ ਏਅਰ 1956 ਐਸ.ਸੀ. 404 : [1956] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 199; ਨਗੇਂਦਰ ਸਾਹ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਰਾਜ (2021) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 725; ਤੁਲਸੀਰਾਮ

ਸਹਾਦਾ ਸੂਰਯਵੰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2012) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 373 ; (2012) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1083; ਤ੍ਰਿੰਬਕ ਮਾਰੋਤੀ ਕਿਰਕਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2006) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 681 ;

[2006] 1 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 156; ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਉਮਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2000) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 382 ; [2000] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 712; ਰਾਮ ਗੁਲਾਮ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (2001) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 311; [2001] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 279; ਦਿਓਨੰਦਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1955 ਐਸ.ਸੀ. 801; ਕਾਲੀਆ ਉਰਫ ਲਕਮਨ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2019) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ.211 ; [2019] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 327; ਸਵਾਲ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (1974) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 193 ; [1974] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 74 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਲੀਲੈਂਡ ਬਨਾਮ ਰਾਜ 343 ਯੂ.ਐਸ. 790—96 ਐਲ.ਐਡ. 1302; ਰਾਫੇਲ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਐਸ. 271 ਯੂ.ਐਸ. 294—70 ਐਲ.ਐਡ. 1054 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਮਿਥ ਬਨਾਮ ਆਰ. 1918 ਏ.ਆਈ.ਆਰ. ਮੈਡ. 111 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਹੋਰ ਕੇਸ ਵੇਰਵੇ ਸਮੇਤ ਇੰਪਗਨਡ ਆਰਡਰ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 301 ਦੀ 2015.

24.03.2014 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨੈਨੀਤਾਲ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਆਰ.ਐਲ.ਏ. ਨੰਬਰ 273 ਦੀ 2013 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2430 ਦੀ 2014 ਨਾਲ।

ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ:

ਮਨੀਸ਼ਾ ਭੰਡਾਰੀ, ਓਮਕਾਰ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਦਿਵਯਦੀਪ ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਆਯੁਸ਼ ਜੈਨ, ਧ੍ਰੁਵ ਚੰਦਰਾ, ਸ਼ਸਵਤ ਸਿਧਾਂਤ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਾਰਤਾ ਲਈ।

ਜਤਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਭਾਟੀਆ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਪਰਮ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੁਬੇ, ਕਮਲੇਂਦਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬੀ ਲਈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਜੇ. ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਜੇ.:

1. ਚੂੰਕਿ ਦੋਨੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਅਪੀਲਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦੋ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਉੱਠੀਆਂ ਹਨ,

ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸੈਸ਼ਨ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਮਾਇਆ ਗਿਆ ਜੋ ਸਮਾਨਤਾ ਨਾਲ ਸੁਣੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹਨ ਜੋ 24.03.2014 ਨੂੰ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਨੈਨੀਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 273 ਦੇ 2013 ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 274 ਦੇ 2013 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਟਦਵਾਰ, ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਵਿੱਚ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨਜ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ (ਪਤੀ) ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860,

('ਆਈਪੀਸੀ' ਲਈ ਛੋਟਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ (ਸਾਸ) ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ

3. ਮ੍ਰਿਤਕ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਧਾ ਸੀ, ਦਾ ਵਿਆਹ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਵਿਆਹ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ 12.12.1997 ਨੂੰ ਸੰਪੰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਜਨਮਿਆ। 02.06.2007 ਨੂੰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਿਊ1) ਹੈ, ਨੇ ਕੋਟਦਵਾਰ, ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 156(3) ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 ('ਸੀਆਰਪੀਸੀ' ਲਈ ਛੋਟਾ) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ, ਕੋਟਦਵਾਰ, ਗੜ੍ਹਵਾਲ, ਨੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਦਿਨਾਂਕ 04.06.2006 ਪਾਸ ਕੀਤਾ:

"ਆਦੇਸ਼"

04.06.2006

ਅਰਜ਼ੀਦਾਤਾ ਵੀਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਧਾਰਾ 156(3) ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਅਰਜ਼ੀਦਾਤਾ ਨੇ ਇਸ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀਦਾਤਾ ਦੀ ਧੀ ਸੁਧਾ ਦਾ ਵਿਆਹ 12.12.1997 ਨੂੰ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸਵਰਗੀ ਮਹਾਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਰਾਤਪੁਰ ਕੁੰਟੀਚੌਰ, ਹਰਿਦੁਆਰ-ਸੋਂਕੇਤ ਕੋਟਵਾਲੀ, ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ; ਅਰਜ਼ੀਦਾਤਾ ਸਮਤ ਕੋਟੁਵਾਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਧੀ, ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਜਨਮਿਆ। ਵਿਆਹ ਦੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਮਤ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਤੰਗ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜਹੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਨਕਦ ਦੀ ਮੰਗ ਉਠਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਅਰਜ਼ੀਦਾਤਾ ਦੀ ਧੀ ਨੇ ਪੱਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਰਜ਼ੀਦਾਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ। ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨਰਸਿੰਗ ਹੋਮ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਹੈ। ਅਰਜ਼ੀਦਾਤਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛਲ ਨਾਲ ਦਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਕਲੀ ਪਰਚੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੀ ਫ਼ਿਜਕ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ 09.05.07 ਨੂੰ ਬਲਵੀਰ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਕੋਟਦੁਆਰ ਵਿਖੇ ਛੱਡ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਲੈ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਧੀ ਸੁਧਾ ਜੋ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੰਗੋਲਪੁਰੀ, ਦਿੱਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਧੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਟੈਲੀਫੋਨ। 13.05.07 'ਤੇ ਲਗਭਗ ਰਾਤ 1.30 ਵਜੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਫ਼ੋਨ 'ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਸੁਧਾ ਹੈ ਅਚਾਨਕ ਮੰਗੋਲਪੁਰੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਵਰਗੀ ਨਿਵਾਸ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਨਾ ਦਿਓ, ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੁਆਂਢੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਿਵਚਰਨ, ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੰਗੋਲਪੁਰੀ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਰਾਤ ਉਸ ਦੀ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਸੀ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਰਤਨਪੁਰ, ਕੋਟਦੁਆਰ ਵਿਖੇ ਕੋਈ ਵੀ। ਜਦੋਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਐੱਸ ਥਾਣਾ ਕੋਟਦੁਆਰ ਦੀ ਪੁਲਿਸ। ਸੱਟ ਦੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਧੀ ਦੇ ਗਲੇ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ।

ਬਿਨੈਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗਵਾਉਣ 'ਤੇ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇ ਸੁਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 156(3) ਸੀਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਲਿਜਾਈ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਗਏ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਕਾਪੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਕੋਟਦਵਾਰ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਕੋਟਦਵਾਰ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਕਾਪੀਆਂ ਧਾਰਾ 156(3) ਸੀਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਬਿਨੈਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਬਣਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਦਰਜ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਐਸ.ਐਚ.ਓ., ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਕੋਟਦਵਾਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 156(3) ਸੀਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ।

ਸਦ/-
ਨਿਆਇਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ

4. ਸਿੱਖਿਅਤ ਨਿਆਂਇਕ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਆਈ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕੋਟਦਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 09.06.2007 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302, 498ਏ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ, 1961 ਦੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 4 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, 'ਐਕਟ 1961') ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

“ਸਰ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸਵਰਗੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਸ ਪਿੰਡ ਮਾਵਾਸਾ, ਪੱਟੀ-ਅਜਮੇਰ ਪੱਲ, ਤਹਿਸੀਲ ਕੋਟਦੁਆਰ ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ:-

1. ਕਿ ਮੇਰੀ ਧੀ ਸੁਧਾ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ 12.12.1997 ਨੂੰ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਮਰਹੂਮ ਮਹਾਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਡੋਗਰ ਨਾਲ। ਪਿੰਡ ਰਤਨਪੁਰ, ਕੁੰਭੂਚੌਰ, ਹਲਕਾ ਸਨੇਹ, ਕੋਟਦਵਾਰ, ਗੜ੍ਹਵਾਲ, ਉੱਤਰੀ ਝੰਡੀਚੌਰ ਸਥਿਤ ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਥਾਣਾ ਕੋਟਦੁਆਰ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ.

2. ਕਿ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ ਜੋ ਕਿ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ, ਮੇਰੀ ਧੀ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਤੰਗ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦਹੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਨਕਦ ਦੀ ਮੰਗ ਉਠਾਉਣ ਲੱਗੇ: ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਿਲਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੀ ਹੈ। ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਲਾਲਚੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਪੀਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਇਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਛੁਪ ਕੇ। ਮੇਰੀ ਧੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੱਤਰ ਲਿਖੇ। ਜਦੋਂ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪੱਤਰ ਵਾਪਸ ਮੰਗਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਪੱਤਰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਪਰ 20.05.04 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲਾ ਪੱਤਰ ਜੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੇਰੀ ਧੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੀੜਾ ਅਤੇ ਹਰਾਸਮੈਂਟ ਬਾਰੇ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਝੱਲੀ ਹੈ।

3. ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ, ਮੇਰੇ ਕੁਝ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਪੰਚ ਅਤੇ ਰਤਨਪੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਧੀ ਉੱਥੇ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿ ਸਕੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ। ਪਰੰਤੂ, ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮੇਰੀ ਧੀ ਸੁਧਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਦੇ ਰਹੇ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਵੀ ਖੁਆ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਮੇਰੀ ਧੀ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ।

4. ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨਰਸਿੰਗ ਹੋਮ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦਵਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਜਾਣਕਾਰ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਧੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਨੇ ਨਕਲੀ ਅਤੇ ਜਾਲੀ ਪਰਚੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ,

ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਚੀਆਂ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। 09.05.07 ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਧੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਲਵੀਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕੋਡਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਕੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਸੁਧਾ ਨੂੰ ਜਬਰਦਸਤੀ ਮੰਗੋਲਪੁਰੀ, ਦਿੱਲੀ ਲੈ ਗਿਆ। ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੇਰੀ ਧੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਹਰੇਂਦਰ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ।

5. 13.05.07 ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੇ ਕਰੀਬ 1.30 ਵਜੇ ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਹਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਫੋਨ 'ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਧੀ ਸੁਧਾ ਅਚਾਨਕ ਮੰਗਲਪੁਰੀ ਵਿੱਚ ਸਵਰਗ ਸਿਧਾਰ ਗਈ ਹੈ। ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਪੜੋਸੀ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ; ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੰਗੋਲਪੁਰੀ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਧੀ ਉਸ ਰਾਤ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਰਤਨਪੁਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਕੋਡਵਾਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਧੀ ਦੀ ਗਰਦਨ 'ਤੇ ਲਾਲ ਚੋਟ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਪਸ਼ਟ ਸਨ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਨਕੁਆਸਟ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਇਆ; ਸਰ, ਮੈਨੂੰ ਕਾਰਨ ਹੈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਿ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚ ਕੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੈ

6. ਕਿ ਉਸਦੀ ਸਾਸ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਨਾਲ ਅਮਾਨਵੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਘਿਨੌਣਾ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਕਾਪੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਕੋਟਦਵਾਰ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ।

ਮਿਤੀ: 02.06.07. ਅਰਜੀ ਦਾਤਾ - ਸ੍ਹ/- ਵਿਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸਵਰਗੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਮਾਵਾਸਾ, ਪੱਟੀ –ਅਜਮੇਰ ਪੱਲਾ, ਤਹਿਸੀਲ – ਕੋਟਦਵਾਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ –ਪੌੜੀ ਗੜ੍ਹਵਾਲ।

ਨੋਟ: 1, ਐਚ.ਸੀ 14 ਕਬੂਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਜਾਪਤੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਔਪਚਾਰਿਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਸ਼ਬਦ ਦਰ ਸ਼ਬਦ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਹੈ।

ਸ੍ਹ/-

ਐਚ.ਸੀ 14 ਕਬੂਲ ਸਿੰਘ

ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਕੋਟਦਵਾਰ

ਮਿਤੀ: 09.06.07"

5. ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਹੋਣ ਉੱਤੇ, ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕੋਟਦਵਾਰ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਉੱਤੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੋਸਟ ਮੋਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਸਵਤੰਤਰ ਪੰਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਇਨਕੁਵੈਸਟ ਪੰਚਨਾਮਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਅਧੀਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ। ਪੋਸਟ ਮੋਰਟਮ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸਰਾ ਨੂੰ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਥੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜੇ ਗਏ।

6. ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਉੱਤੇ, ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 21.02.2009 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਫਰੇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚਾਰਜ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਨਾ-ਮਨਜ਼ੂਰ

ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

7. ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ:

a. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.1 ਵਿਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪਿਤਾ)

b. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.2 ਡਾ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮੰਤ, ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ (ਜਿਸ ਨੇ ਪੋਸਟ ਮੋਰਟਮ ਕੀਤਾ)

c. PW3 ਹਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਚਾਚਾ)

d. PW4 ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਚਾਚਾ)

e. PW5 ਐਮ.ਐਮ.ਐਸ. ਬਿਸ਼ਟ (ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ)

f. PW6 ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਮੁਕਦਮੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਪੰਚ ਗਵਾਹ)

h. PW7 ਕਬੂਲ ਸਿੰਘ (ਮੁਖੀ ਕਾਂਸਟੇਬਲ)

8. ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਤੀ ਸਬੂਤ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ:

a. ਪੋਸਟ ਮੋਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ Exh.Ka-4

b. ਇਨਕੁਆਸਟ ਰਿਪੋਰਟ Exh. Ka-5

c. ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੱਲੋਂ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਗਏ ਦੋ ਖਤ ਅਰਥਾਤ, PW1 Exh. Ka-1 ਅਤੇ Ka-2.

9. ਇਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ਿਵਮ ਰਾਵਤ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਗਵਾਹ (DW-1) ਵਜੋਂ ਜਾਂਚਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਬਚਾਅ ਗਵਾਹ (DW-2) ਵਜੋਂ ਜਾਂਚਿਆ।

10. ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਨੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦਾ ਅਗਲਾ ਬਿਆਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਅਤੇ ਦੋ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਨ:

"ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 14:- ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?

ਜਵਾਬ:- ਮੈਂ ਬੇਕਸੂਰ ਹਾਂ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 15 :- ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਿਸਰਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?

ਜਵਾਬ:- ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਜ਼ਹਿਰ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਿਲ ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਖਾਂਦਾ ਸੀ।"

11. ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸਾਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 313 CrPC ਅਧੀਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬੇਕਸੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਸਾਈ ਗਈ ਹੈ।

12. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੌਖਿਕ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਕਤਲ ਦੇ ਜੁਰਮ ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 10,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਸਾਸ,

ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਮਧੁਬਾਲਾ ਦੇਵੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਤਲ ਦੇ ਜੁਰਮ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 2½ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

13. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਜੁਰਮ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਿਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਤੀਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ:

"21. ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਜ਼ਹਿਰ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਪੱਖ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੇ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਹਿਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਬਾਰੇ ਪੀਪੀ-1 ਅਤੇ ਪੀਪੀ-2 ਨੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਏ1 ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਏ2 ਨਾਲ ਵੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਸਰਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰ ਮਿਲਿਆ। ਪਰੰਤੂ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜਾ ਜ਼ਹਿਰ ਮਿਲਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲਿਆ, ਪਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਿਲ ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਦਵਾਈ 'ਤੇ ਸੀ"। ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਚਾਅ ਨੇ ਗਵਾਹ ਡੀਡਬਲਿਊ-1 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ"। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ "ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ"। ਉਹ ਇੱਕ ਬਾਲ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਪਰ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ। ਬਚਾਅ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਿਲ ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋਈ ਪਰ ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਵਿਸਰਾ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਚਾਅ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹ ਡੀਡਬਲਿਊ-2 ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਦੋਸ਼ੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੁਲਸ਼ਾ ਆਪਣੀ ਬੀਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਧਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੀਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ"। ਬਚਾਅ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਨਵੇਂ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਰਹ ਦੌਰਾਨ, ਬਚਾਅ ਵੱਲੋਂ ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੀ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬੀਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਡੀਡਬਲਿਊ-1 ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਬਚਾਅ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। DW-1 ਕੋਲ ਹੈ ਨੇ ਸਿਰਫ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ DW-2 ਹੈ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜੋ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਬਚਾਅ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਲਾਜ ਐਸਕਾਰਟਸ ਵਿਖੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਹਸਪਤਾਲ। ਇਸ ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ PW-1 ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ ਵਿੱਚ 2006 ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਐਸਕਾਰਟਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ 3,82,500/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਿੱਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪਰ ਫਾਈਲ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ 48ਏ/2 ਰੁਪਏ ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 3,82,500/- ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਡਾ. ਨਿਤੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਡਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇੱਕ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਬਿੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਹ ਇੱਕ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਪੂਰੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੈ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ -'ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਅਗਾਊਂ ਭੁਗਤਾਨ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਐਸਕਾਰਟਸ ਹਾਰਟ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੇਸ/ਡਿਮਾਂਡ ਡਰਾਫਟ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲਾ ਅਤੇ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ ਲਿਮਟਿਡ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ'। ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ 3,82,500/-। ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ।

22. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਗਵਾਹ PW-4 ਦੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਵੱਲੋਂ ਉਸਦੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੌਰਾਨ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ "ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਇਨਕੁਏਸਟ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਸਰ ਬੀਮਾਰ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਅਕਸਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੌਰੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। 13 ਮਈ 2007 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ 10:00 ਵਜੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਮਲਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਹੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨਿਆ।" ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ

ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਉਸ ਨੂੰ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸੀ ਸੀ। ਇਹ ਗਵਾਹ ਬਚਾਅ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਦਾ ਗਵਾਹੀ ਬਿਆਨ

ਫਾਇਲ ਵਿੱਚ ਮੌਖਿਕ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ। ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ 13.5.2007 ਨੂੰ ਹਮਲੇ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ, ਤਾਂ ਫਾਇਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪਾਸੇ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

23. ਬਚਾਅ ਪਾਸੇ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੁਧਾ ਦੀ ਮੌਤ 13.5.2007 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ। 13.5.2007 ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ 2.6.2007 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 156(3) ਅਧੀਨ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ। ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਨਾਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੈਂ, ਬਚਾਅ ਪਾਸੇ ਦੇ ਇਸ ਤਰਕ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੌਤ 13.5.2007 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 13.5.2007 ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਪਰ ਮੌਤ ਦੀ ਖਬਰ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਆਪਣਾ ਸ਼ੱਕ ਜਤਾਇਆ। ਮੌਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੁਧਾ ਦੀ ਮੌਤ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਹੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪਿਤਾ ਵੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਵਜੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਬੂਤ ਦੌਰਾਨ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਬਲਵੀਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੰਗੋਲਪੁਰੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਨੂੰ ਪੜੋਸੀਆਂ ਨੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੁਧਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਰਤਨਪੁਰ ਲੈ ਆਏ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਕਟੋਵਾਰ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਮੈਂ ਰਤਨਪੁਰ ਆਏ। ਉੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ”। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਉਸ ਨੇ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਜਤਾਇਆ। ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ “ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ., ਕੋਟਦਵਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ।” ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ “ਫਿਰ, ਮੇਰੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਮੈਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ156(3) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ।” ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ੱਕ ਜਤਾਇਆ ਅਤੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। 14.5.2007 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਲਿਖੀ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਅ ਪਾਸੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 156(3) ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਘਟਨਾ ਸਥਲ 'ਤੇ ਆਈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਈ।

24. ਵਿਸਰਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ. ਨੇ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਬੋਝ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਬਤ ਕਰੇ ਕਿ ਕੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾਧਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾਅ ਕਾਰਨ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਪੂਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਡਬਲਿਊ-2 ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੀ ਬੀਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ, ਪਰ ਪੂਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਿਲ ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਲਾਜ 'ਤੇ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਵਾਈ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਕੈਮੀਕਲ ਰਿਐਕਸ਼ਨ ਕਾਰਨ ਦਵਾਈ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਮੈਡੀਕਲ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਜਿਹੀ ਦਵਾਈ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਕੈਮੀਕਲ ਰਿਐਕਸ਼ਨ ਕਾਰਨ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, ਸੈਕਸ਼ਨ 114-ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸਬੂਤ ਜੋ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ, ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਨਾਮੁਫੀਦ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਹੈ।

25. ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੈਮੀਕਲ ਰਿਐਕਸ਼ਨ ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਦਵਾਈ ਜ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਬਚਾਅ ਪੱਖ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਸੀ, ਪਰ

ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 114(ਜੀ) ਅਧੀਨ ਇਹ ਮਾਨਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ। ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕੋਟਦਵਾਰ ਲਿਆਈ: ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-1 ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਧੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ"। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-1 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ। ਵਿਸਰਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਜ਼ਹਿਰ ਕਾਰਨ ਹੋਈ। ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਮਹੇਸ਼ਵਰ ਦੇਵੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚੂੰਕਿ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਮਹੇਸ਼ਵਰ ਦੇਵੀ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

26. ਜਿਹਨਾਂ ਤੱਕ ਦਾਜ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-1 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-2 ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਦਾਜ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਏ-1 ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਏ-2 ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

27. ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦਹੇਜ਼ ਲਈ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਲੱਖ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 498A/34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੋਲ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ।

14. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

"3. ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੌਤ, ਜ਼ਹਿਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੌਤ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਦੇ ਹੀ, ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਨੇ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ, ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ, ਉਸ ਨੇ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਅਤੇ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਅਨੁਸਾਰਨ, ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ, ਅਨੁਸਾਰਨ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਦਿਲ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ, ਆਗਰਾ, ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ "ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਫਾਸਫਾਈਡ" ਨਾਮਕ ਜ਼ਹਿਰ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਮ੍ਰਿਤਕ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ A1 ਅਕੇਲਾ ਹੀ ਪੀੜਤ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਹ A1 ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਰਤਨਗਿਰੀ, ਕੋਠੀਵਾਰਾ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ। A1 ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਵ੍ਰਿਤੀ ਦਿਖਾਈ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ੱਕ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ। ਇਹ A1 ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਤੋਂ ਅਤੇ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਅਵਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਿ ਪੀੜਤ ਦਿਲ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਦਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਿਤ ਦਵਾਈ, ਉਕਤ ਜ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਈ। ਇਹ ਸੀ A1 ਦਾ

ਵਿਵਾਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਿਰਹਾ-ਜਾਂਚ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਅ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦਿਲ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ, ਇਸਦੇ ਲਈ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਦਵਾਈ. ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਦਵਾਈ, ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ, ਚਾਲੂ ਹੋ ਗਈ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ. ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਏ 1, ਇਹ ਉਹ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਟੈਂਡਰਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ, ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਇੱਕ ਮੁਰਦਾ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸਦਾ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕੇ ਸੀ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ A1. A1 ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ। ਉਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ· ਇਸਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ, ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਦੀ ਧਾਰਾ 114 (ਜੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਏ 1 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਸਬੂਤ ਐਕਟ. ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹਾ ਲੈਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਸ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਅਨੁਮਾਨ।

4. ਅਸੀਂ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ; ਦਖਲ ਦੇ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ। ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੁਖਤਾ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ (ਸੀਆਰਐਮਏ ਨੰਬਰ 1744 ਦੀ 2013) ਦਬਾਈ ਨਹੀਂ ਗਈ। ਇਹ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐ1 ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਹ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤੇਗਾ। ਐ2 ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਬੰਧ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਭੁਗਤ ਸਕੇ।

15. ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ, ਅਪੀਲਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਲੀਲਾਂ

16. ਮਿਸ ਮਨੀਸ਼ਾ ਭੰਡਾਰੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ "ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ" ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਤੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦੇਸੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਸੀ। ਪੋਸਟ ਮੌਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਮੌਖਿਕ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ ਹੋਈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਦਿਲ ਵੱਡਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬੀਮਾਰੀ ਅਚਾਨਕ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵਿਕਲਪ ਵਜੋਂ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ। ਇਹ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਬਚਾਅ ਵਲੋਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਵਿਸੇਰਾ ਵਿੱਚ "ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਫਾਸਫਾਈਡ" ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾ ਕੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਥੱਕ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

17. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਬਚਾਅ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਇਹ ਸੁਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਨਾ ਤੋ ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਸ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਦਾ ਸਾਮਨਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਪਤੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਪਤੀ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਤੱਕ ਲਿਜਾਇਆ।

18. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪੂਰਾ ਮਾਮਲਾ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਸਿਦਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

19. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੁਝਾਇਆ ਕਿ ਜੋ ਤੱਥ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਕਲਪਨਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਸੰਗਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਲਪਨਾ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਰੁਝਾਨ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੇਵਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਾਹਰ ਕਰਦੀਆਂ

ਹਨ।

20. ਆਖਰ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੁਝਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਹੈ। ਇੱਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ 9 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ।

21. ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸਦੀਆਂ ਦੋਨੋਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰਕ

22. ਸ਼੍ਰੀ ਜਤਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਭਾਟੀਆ, ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਛੱਡੋ।

23. ਇਹ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਜਦਕਿ ਪਤੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਤੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਇਲਾਜ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਲਿਆਇਆ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਗਈ। ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗਲਤ ਹੋਇਆ, ਪਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਸੀ। ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ।

24. ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, 'ਸਬੂਤ ਐਕਟ' ਜਾਂ 'ਐਕਟ 1872') ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 106 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮਝਾਏ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਖਾਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

25. ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਸਰਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜ਼ਹਿਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਸਿਰਫ ਪਤੀ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਹ ਵੀ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਪਤੀ ਕੋਲ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮੋਟੀਵ ਸੀ। ਪਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਗਏ ਦੋ ਖਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਜੋ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

26. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਕਾਰਤਾਓਂ ਨੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਚੁੱਪ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਮੌਤ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਅਪਰਾਧੀ-ਪਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ।

27. ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

28. ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਉਪਸਥਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਇਕੋ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚੁਕੰਤੀ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

29. ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਤੱਥ:

a ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾਣਾ ਹੈ। ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਵਿਸੇਰਾ ਅਲਮੀਨੀਅਮ ਫਾਸਫਾਈਡ ਸੀ। ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਫਾਸਫਾਈਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਏ ਕੀੜੇ ਅਤੇ ਚੂਹਿਆਂ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਅਤੇ ਫਾਈਲਡਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਧੁੰਦ। ਇਹ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਫਾਸਫਾਈਡ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਸੇਰਾ ਵਿੱਚ ਉਹ ਦਵਾਈਆਂ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਉਸਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਲਈ. ਉੱਚ ਖੁਰਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਅਲਮੀਨੀਅਮ ਫਾਸਫਾਈਡ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ. ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਜਿਸ ਕੋਲ ਹੈ ਅੱਗੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਬੇਤੁਕੀ ਚੀਜ਼ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਕੋਈ ਖਾਸ ਨਹੀਂ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਮਾਹਿਰ ਗਵਾਹ (ਡਾਕਟਰ) ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਗਵਾਹ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਫਾਸਫਾਈਡ ਜਾਂ ਤਾਂ ਤਰਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਂ ਅੰਦਰ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਦੋਸ਼ੀ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹੀ ਸੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

b. ਅਸੀਂ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਅੱਗੇ

c. ਜੇ ਅਪਰਾਧੀ-ਪਤੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਣ ਕਿ ਉਹ ਹਸਪਤਾਲ ਕਿਵੇਂ ਲਿਜਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਾਹਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤੀ? ਮੌਜੂਦਾ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਗਮਨ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਪਰਾਧੀ-ਪਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਘਰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਗੇ। ਇਹ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕੋ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਮਲਾ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇਗਾ।

d. ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਦੇ ਸੰਦਿਗਧ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ PW3 ਹਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਚਾਚਾ) ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਮੌਖਿਕ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ:

"ਮੇਰੀ ਭਤੀਜੀ ਸੁਧਾ ਦੀ ਮੌਤ 13.5.2007 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਨੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਉੱਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ। ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਬਲਵੀਰ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਾਤ ਨੂੰ 2 ਵਜੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਉੱਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਕੋਟਦਵਾਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਵੀਰੇਂਦਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਸਵੇਰੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਕੋਟਦਵਾਰ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਬਲਵੀਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਗਿਆ। ਉੱਥੇ ਮੈਂ ਸੁਧਾ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਸੁਧਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ।"

30. ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, PW1 ਵੀਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿਤਾ) ਦੀ ਮੌਖਿਕ ਗਵਾਹੀ ਵੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਮੌਖਿਕ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ, PW1 ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ:

"ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਨੂੰ 2007 ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੀ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਹਰੇਂਦਰ ਨੂੰ, ਜੋ ਝੰਡੀ ਚੌਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਬੇਮਨ ਗਈ, ਪਰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਗਈ ਸੀ।

ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ, ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਕਿ ਸੁਧਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ। ਬਲਵੀਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਮੰਗੋਲਪੁਰੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਪੜੋਸੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੁਧਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਰ, ਬਲਵੀਰ ਸੁਧਾ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਰਤਨਪੁਰ ਆਇਆ। ਫਿਰ, ਮੈਂ

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕੋਟਦਵਾਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਈ ਸੀ ਰਤਨਪੁਰ। ਉਥੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਈ ਜਾਂਚ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੰਚ.

ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਦੀ ਗਰਦਨ 'ਤੇ ਸੱਟ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਪਰ ਨੰ. 9Ka, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਪੰਚਾਂ ਦੀ ਰਾਏ 'ਤੇ. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਸ਼ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ।"

31. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੋਧਿਤ ਦੋ ਪੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਾਂਗੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ (PW1). ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਰਾਹੀਂ ਸਾਬਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ PW1 ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੱਤਰ ਮਿਤੀ 20.05.2004 Exh. ਕਾ-1 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

ਮਿਤੀ: 20.05.04

ਆਦਰਣੀਕ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਪ੍ਰਣਾਮ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੋ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਜਿਉਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਦੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਣਚਾਹੀ ਘਟਨਾ ਘਟ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ, ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸਾਸ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦੇ ਵਿਹਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਸੁਝ ਆ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ, ਦੋਵੇਂ ਮੇਰੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਦਾਜ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਨਕਦ ਲਿਆ ਕੇ ਆਓ ਤਾਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਇੱਥੇ ਰਹ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਚਲੇ ਜਾਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਇੱਕ ਮਜਦੂਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਕਾਰਨ, ਮੇਰੀ ਸਾਸ ਅਤੇ ਪਤੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਭੁੱਖਾ ਅਤੇ ਪਿਆਸਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਛੁਪ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਖਾਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰੀ ਸਾਸ ਨੇ ਮੇਰੇ 9 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਜੰਗਲ ਤੋਂ ਲੱਕੜ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਮੈਨੂੰ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਗਮਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਖੁਦ ਗਏ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲਿਆ ਕੇ ਆਓ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਥੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਪੇ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜੇ ਉਹ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ; ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਉੱਤੇ ਜੀਵਿਤ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਭੁੱਖਾ ਅਤੇ ਪਿਆਸਾ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਾਰਨ, ਮੈਂ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਮੈਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਛੁਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੇ ਤੁਸੀਂ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਬਚ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਅਣਚਾਹੀ ਘਟਨਾ ਘਟ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਪੱਤਰ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।

ਤੁਹਾਡੀ ਧੀ
ਪਿੰਡ ਮੰਗੋਲਪੁਰੀ"

32. ਦੂਜੀ ਚਿੱਠੀ, ਐਕਸ. ਕਾ-2 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

"ਆਦਰਣੀਯ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਆਪਣੀ ਧੀ ਸੁਧਾ ਵਲੋਂ ਮੁੜੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਣਾਮ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੋ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਮਨੋਜ, ਮੁਕੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੈਣ ਵਲੋਂ ਪਿਆਰ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਠੀਕ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਿਛਲੀ ਚਿੱਠੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਨਾਲ ਚਿੱਠੀ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚਾਚਾ ਅਨੀਲ ਇੱਥੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਦਿਓ। ਮੇਰੇ

ਪਿਤਾ ਜੀ; ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਅਨੀਲ ਚਾਚਾ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਦਿਓ। ਮੈਨੂੰ ਇੱਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਨਾਲ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਮੰਗ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਅਨੀਲ ਚਾਚਾ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਭੇਜਦੇ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਧੀ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਠੀਕ ਹਾਂ। ਜਿਆਦਾ ਨਾ ਸੋਚੋ, ਬਸ ਚਿੱਠੀ ਹੀ ਭੇਜ ਦਿਓ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਾਂਗੀ। ਤੁਹਾਡਾ ਜਮਾਈ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਠੀਕ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਠੀਕ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਬਸ ਚਿੱਠੀ ਚਾਚਾ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਦਿਓ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਚਿੱਠੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਠੀਕ ਹਾਂ; ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੋਨੂ ਠੀਕ ਹੈ।

ਤੁਹਾਡੀ ਧੀ ਸੁਧਾ।"

ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ

33. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ:

106. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦਾ ਭਾਰ— ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤੱਥ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ

(a) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਕੰਮ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਸੁਝਾਏ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(b) ਏ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਟਿਕਟ ਦੇ ਸਫਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਟਿਕਟ ਸੀ।

34. ਉੱਪਰ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤੱਥ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ “ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਤੱਥ ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਨਿਯਮ ਜੋ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਅਭਿਯੋਗ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਵਿੱਚ ਸਮਾਏ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਧਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 101 ਦੀ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਧਾਰਾ 101 ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ (ਏ) ਆਮ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਭਾਰ ਅਭਿਯੋਗ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 106 ਨਿਸਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਸ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਕੁਝ ਖਾਸ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਗ ਲਈ ਤੱਥ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ, “ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਜਾਂ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ”।

35. ਸ਼ੰਭੂ ਨਾਥ ਮਹਿਰਾ ਬਨਾਮ ਅਜਮੇਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ AIR 1956 SC 404 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ “ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ” ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਵੀਅਨ ਬੋਸ, ਜੇ., ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ:

“...11. ਸ਼ਬਦ “ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ” ਇਸ ਨੂੰ ਜੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਤੱਥ ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੌਂਕਾਊ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਕੌਣ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਵਾਰ ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਐਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਿਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਕੇਸ ਹਨ Attygalle ਬਨਾਮ ਦ ਕਿੰਗ, 1936 ਪੀ.ਸੀ. 169 (ਏ.ਆਈ.ਆਰ ਵੀ 23) (4) ਅਤੇ Seneviratne ਬਨਾਮ ਆਰ, 1936-3 ਆਲ ਈ.ਆਰ 36 ਪੰਨਾ 49 (ਬੀ)।

36. ਸ਼ੰਭੂ ਨਾਥ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨਗੇਂਦਰ ਸਾਹ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ (2021) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 725 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਦੇਖਿਆ:

"22. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਥੇ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਉਹ ਤੱਥ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਾਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਉਕਤ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਬਾਰੇ ਉਚਿਤ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਚਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਖਿੱਚ ਸਕਦੀ ਹੈ।

23. ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕੇਸ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਵੇ, ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਉੱਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਭਾਰ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਅਸਫਲਤਾ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਕੜੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜੋ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਅਧੀਨ ਭਾਰ ਦਾ ਨਿਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਬਚਾਅ ਦੀ ਝੂਠ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

` (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)
`

37. ਤੁਲਸੀਰਾਮ ਸਹਾਦੂ ਸੂਰਯਵੰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ (2012) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 373 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸੇ ਹੇਠਾਂ ਦੇਖਿਆ:

"23. ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਤੱਥ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਾਬਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸ਼ੱਕੀ ਤੱਥ ਨੂੰ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਾਬਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਤਰਕ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਾਰਕਿਕ ਨਤੀਜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 114 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਭਵ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੁਦਰਤੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ, ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਹਾਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੀ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸਿਧਾਂਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਵਰਤਿਆ. ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਬੋਝ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ, ਪਰ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼ੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਡਰਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਵੱਖਰਾ ਅਨੁਮਾਨ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਰਾਜ ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. v. ਮੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਉਮਰ [(2000) 8 SCC 382 : 2000 SCC (Cri) 1516]: (SCC ਪੰਨਾ 393, ਪੈਰਾ 38)

"38. ਵਿਵੀਅਨ ਬੋਸ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ, ਨੇ ਇਹ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਉਹਨਾਂ ਖਾਸ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਥੇ ਇਹ ਅਭਿਯੋਜਨ ਲਈ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਤੱਥ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੇ ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਸ਼ੰਭੂ ਨਾਥ ਮਹਿਰਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਅਜਮੇਰ [(ਏਅਰ 1956 ਐਸਸੀ 404 : 1956 ਕ੍ਰਿ ਐਲਜੇ 794) ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿਆਂਕਾ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ: (ਏਅਰ ਪੀ. 406, ਪੈਰਾ 11)

"11. ਇਹ ਆਮ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਅਭਿਯੋਜਨ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 106 ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦੇਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਖਾਸ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਥੇ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇਗਾ ਅਭਿਯੋਜਨ ਲਈ ਤੱਥ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਜੋ "ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ" ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਜਾਂ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

38. ਟ੍ਰਿਮੁਖ ਮਾਰੋਤੀ ਕਿਰਕਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ (2006) 10 ਐਸਸੀਸੀ 681, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਈ ਹੋਮੀਸਾਈਡਲ ਮੌਤ ਦੇ ਇੱਕ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਵਿਚਾਰਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"14. ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਘਰ ਦੀ ਨਿਜਤਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਭਿਯੋਜਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਜੱਜ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮਨੁੱਖ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਪਾਏ। ਇੱਕ ਜੱਜ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਮਨੁੱਖ ਬਚ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਦੋਵੇਂ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀਆਂ ਹਨ। (ਦੇਖੋ ਸਿੱਤਾਰੰਦ ਬਨਾਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨਜ਼ [1944 ਏਸੀ 315 : (1944) 2 ਆਲ ਈਆਰ 13 (ਐਚਐਲ)] — ਆਧੀ ਪੂਜਯਾਦ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਸਟੇਟ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਬਨਾਮ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ [(2003) 11 ਐਸਸੀਸੀ 271 : 2004 ਐਸਸੀਸੀ (ਕ੍ਰਿ) 1353) ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।] ਕਾਨੂੰਨ ਅਭਿਯੋਜਨ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ ਜੋ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਰਜੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਣ। ਅਭਿਯੋਜਨ 'ਤੇ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਜੋ ਉਹ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤੱਥ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਾਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਉਸ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਉਦਾਹਰਣ (ਬੀ) ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਸਮਗਰੀ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੈ:

"(b) ਏ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਟਿਕਟ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਟਿਕਟ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਉਸ 'ਤੇ ਹੈ।"

15. ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਤਲ ਕਿਸੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਪਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੇਸ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਭਿਯੋਜਨ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੋਸ਼ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾ ਉਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜੋ ਹੋਰ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਭਾਰ ਇੱਕ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਲਕਾ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮੇਲਖਾਤਾ ਭਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਘਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਕੇਵਲ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਕੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਹ ਮਾਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਭਾਰ ਕੇਵਲ ਅਭਿਯੋਜਨ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

XXX

22. ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਵੇਖੇ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਜਿੱਥੇ ਪਤੀ ਵੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੀਆਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਝੂਠਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ....

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

39. ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਤੱਥ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਉਮਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ (2000) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 382 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਉਸ ਘਰ ਤੋਂ ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਪਨਾਹ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਲਗਭਗ 2:30 ਵਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ, ਉਸਦਾ ਵਿਕਰਾਲ ਸਰੀਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਮਿਲਿਆ। ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 364, ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਖਿਲਾਫ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੇ ਵੀ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਬਰੀਕਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ। ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ, ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਖੋਜ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕੜੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਕੜੀ ਗੁੰਮ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਸੰਦੇਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ, ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 31 ਤੋਂ 34 ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਿਧਾਂਤ ਤੈਅ ਕੀਤੇ:

31. ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਨਿਯਮ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਅਭਿਯੋਗ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਜੀਵਾਸ਼ਮ ਸਿਧਾਂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਤਰਕ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਧਾਰਣਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਨਿਯਮ ਦੇ ਸੁਰ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਪੈਂਡੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਪੇਟਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧੀ ਮੁੱਖ ਲਾਭਾਰਥੀ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ।

32. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਅਭਿਯੋਗ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਅਗਾਧ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਮਾਨ ਇੱਕ ਕੋਰਸ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

33. ਤੱਥ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸੋਚ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਤੋਂ ਨਿਕਾਲਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸੋਚ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਤੱਥ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਾਬਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਿਕਾਲਣ ਲਈ ਅਨੁਮਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਕੁਝ ਸੈੱਟ ਆਫ ਸਾਬਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਤਰਕ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਭਵ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਾਰਕਿਕ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੀ ਜਦੋਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 114 ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਸੰਭਵਤਃ ਵਾਪਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕੁਦਰਤੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ, ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇਗੀ।

34. ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਗਏ ਸਨ ਇਕੱਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਗਵਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਨੁਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤਰਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਵੇਗੀ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਘਨ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ ਮਹੇਸ਼ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

40. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂਕਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 364 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਤੀ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਤੀ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਹੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ।

41. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਚੌਕਸੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਸਾਧਾਰਣ ਨਿਯਮ ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਅਭਿਯੋਗ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਵਿੱਚ ਸਮਾਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਧਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

42. ਧਾਰਾ 106 ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਭਿਯੋਗ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਅਪਰਾਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਹ ਧਾਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥਨ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ ਇਸ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਹੋਇਆ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਦਿਖਾਏ ਕਿ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜਿੱਥੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਮੰਗਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਉਚਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਭਾਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਸਿਫਟ ਹੁੰਦਾ।

43. ਧਾਰਾ 106 ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਥਾਪਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਬ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਥ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕਰ ਦੇਵੇ ਜੋ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਬਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸੰਦੇਹ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸੰਦੇਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜਾਂ ਝੂਠੀ ਜਾਂ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਾਲਤ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਤਰਾਜ਼ੂ ਨੂੰ ਝੁਕਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੈ. ਗਲੈਨਵਿਲ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ:

"ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਪੜਾਵ 'ਤੇ ਸਥਾਨਾਂਤਰਿਤ ਕਰਨਾ ਕੇਵਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਊਰੀ (ਅਦਾਲਤ) ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਚੁੱਪ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤੋਖਜਨਕ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।"

44. ਪਿੱਛੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ: ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਸਥਾਨਾਂਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੋ ਮੂਲ ਵਿਚਾਰ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬੋਝ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜੀਕਰਨ ਦੇ ਬੋਝ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬੋਝ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੀ,

ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੋਂ ਕੁਝ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਨਵਿੰਸਿੰਗ ਸਬੂਤ ਦੇਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੱਥ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹੀ ਨਿਯਮ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅਭਿਯੋਜਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸੰਭਵ ਬਚਾਅ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜੋ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਭਿਯੋਜਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸੰਭਵ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰੇ। ਜੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਤੱਥ ਹੈ ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਗਲੈਨਵਿਲ ਵਿਲੀਅਮਜ਼—ਗਿਲਟ ਦਾ ਸਬੂਤ, ਚੈਪਟਰ 7, ਪੰਨਾ 127 ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਅਤੇ ਕੇਨੀ ਦੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਲਾ ਦੇ ਰੂਪਰੇਖਾਵਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪ ਚਰਚਾ—ਪੈਰਾ 527 ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਪੈਰਾ 528—"ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਰੋਧੀ-ਸਬੂਤ" ਪੰਨਾ 438 ਅਤੇ ਫੋਇਲ, ਕੇਨੀ ਦੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਲਾ ਦੇ 17ਵੇਂ ਐਡੀਸ਼ਨ 1958 ਵਿੱਚ।)

45. ਪਰ ਧਾਰਾ 106 ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿੱਥੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਹੁੰਦੀ। ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਇਰਾਦਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਨਾਂ ਟਿਕਟ ਦੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਟਿਕਟ ਸੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਾਤਰੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ: ਦੇਖੋ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106, ਉਦਾਹਰਣ (ਅ) ਅਤੇ (ਬ)।

46. ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਬੋਝ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਭਾਜਨ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਬੋਝ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ, ਪਰ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਬੋਝ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਬਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਦੇਹ ਦੇ ਕਾਇਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਥ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜਾਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਹੋਵੇ। ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਕੇਸ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਇਹ ਲੱਭਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਦੇਹ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਸਕੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਹ ਧਾਰਣਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਖੰਡਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਵਿਅਹਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਭਿਯੋਗ 'ਤੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ (ਵਾਰਟਨ ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਸਬੂਤ, 12ਵੀਂ ਐਡਨ. 1955, ਵੋਲ. 1, ਚੈਪ.2 ਪੀ.37 ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ).

47. “ਲਾਤੀਨੀ ਇਜ਼ਹਾਰ ਪ੍ਰਾਇਮਾ ਫੇਸੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ “ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ 'ਤੇ”, “ਪਹਿਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ”, ਜਾਂ “ਪਹਿਲੀ ਛਾਪ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ”। ਵੈਬਸਟਰ ਦੀ ਤੀਜੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ (1961 ਐਡਨ.) ਅਨੁਸਾਰ, “ਪ੍ਰਾਇਮਾ ਫੇਸੀ ਕੇਸ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ “ਪ੍ਰਾਇਮਾ ਫੇਸੀ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਸਬੂਤ” ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਮਤਲਬ ਰੱਖਦਾ ਹੈ “ਇੱਕ ਕੇਸ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪਰਿਆਪਤ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਤੱਥ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਜਾਂ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਬ ਤੱਕ ਖੰਡਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ”। ਦੋਵੇਂ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾਅਵੇ ਕੋਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਪਰਿਆਪਤ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ (ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਅਭਿਯੋਜਕ) ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਹਰ ਇੱਕ ਤੱਤ ਲਈ ਪ੍ਰਾਇਮਾ ਫੇਸੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਪ੍ਰਾਇਮਾ ਫੇਸੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦਾਅਵਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

48. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਉਹ ਤੱਥ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

49. ਤੱਥ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤੱਥ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਤੋਂ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

50. ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਮੀਰ ਮੁਹੰਮਦ (ਉੱਪਰੋਕਤ) 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਣੇ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 36 ਅਤੇ 37 'ਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ:

“36. ਇਸ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਅਸੀਂ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 'ਚ ਸਮਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ: ‘ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤੱਥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਚ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਉਸ 'ਤੇ ਹੈ।’

37. ਇਹ ਧਾਰਾ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸੰਦੇਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਭਾਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ। ਪਰ ਇਹ ਧਾਰਾ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਉਹ ਤੱਥ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਉੱਚਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰੇ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਅਨੁਮਾਨ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਸਕੇ।’”

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

51. ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਮ ਗੁਲਾਮ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੀ ਝਾਤ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ (2001) 8 SCC 311 'ਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 24 'ਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ:

“24. ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਵੀ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਨੰਦ ਚੌਧਰੀ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਛੁਰਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਛੁਰਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਬਿਜੈਯ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ‘ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ’। ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਫਿਰ

ਸਰੀਰ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਨੰਦ ਚੌਧਰੀ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ ਇਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਕੀਤਾ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਨੰਦ ਚੌਧਰੀ ਤਬ ਤੋਂ ਜਿਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਲੜਕੇ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਅਗਵਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਛੁਪਾਇਆ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਉਚਿਤ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਅਭਿਯੋਗ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਧਾਰਾ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਥੇ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਅਨੁਮਾਨ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਲੈ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਮਿਸ਼ਰਾ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

52. ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਜਾਂ ਬਲਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਯਾਨੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਸਿਹਤ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗਲਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਤੱਕ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਭਵ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ

53. ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ (ਪਤੀ) ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਯਾਨੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਜ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਵਿਸਰਾ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ "ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਫਾਸਫਾਈਡ" ਸੀ। ਭਾਵੇਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇੱਕ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਿਉਂ ਹੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬੀਮਾਰ ਪਈ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ, ਪਰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਬਲ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ ਸਾਧ ਲਈ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕੌਣ ਕੀਤੀ।ਜੇ ਇਹ ਉਸਦਾ ਕੇਸ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਘਰ ਵਾਪਸ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਸਮਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ।

54. ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਦੇਵਨੰਦਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਰਾਜ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1955 ਐਸ.ਸੀ. 801 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪੈਸੇਜ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹਾਲਾਤਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਕੀ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਅਭਿਯੋਗ ਵਿੱਚ ਜੋ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਬਹੁਤ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:

“ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰ◌ੰਖਲਾ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੂਰੀ ਸ਼੍ਰ◌ੰਖਲਾ ਅਜਿਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਬੇਕਸੂਰੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਪਰ ਜਿਥੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਹਮਲਾਵਰ ਵਜੋਂ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਉਚਿਤ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜੋ, ਜੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੇਕਸੂਰੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਆਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰੇਗੀ, ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਂ ਝੂਠੀ ਵਿਆਖਿਆ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਕੜੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਸ਼੍ਰ◌ੰਖਲਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।”

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

55. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਸੇਜ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੀਆਂ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

56. ਭਾਵੇਂ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਤੱਥ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਬੇਗੁਨਾਹੀ 'ਤੇ ਚਾਨਣ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਜਾਂ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ

ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਜ਼ਰੂਰ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਹੁੰਦਾ। ਅਸੀਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਇਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 106 ਫੌਜਦਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਚਾਨਣ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਦਾਂਤ ਜਾਂ ਕਲਪਨਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵੀ, ਦੀਨਾਦੁਨ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਿਦਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਿਥ ਬਨਾਮ ਆਰ. ਵਿੱਚ 1918 ਏ.ਐਲ.ਆਰ. ਮੈਡ. 111 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਇਕੋ ਵਿਕਲਪਿਕ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਕਲਪਿਕ ਕਲਪਨਾ ਬਾਰੇ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

57. ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਾਲੀਦਾਸ ਲਕਸਮਣਰਾਯਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜੋ (2019) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 211 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ:

"16. ਸਾਡੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਕੇਸ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਕੇਸ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਬੰਧਨ ਸੀ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਅਸਵਾਭਾਵਿਕ ਮੌਤ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਾ ਦੇਣਾ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਹਮਲਾਵਰ ਸੀ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

58. ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਝਾਤ ਪਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਬਿਹਾਰ ਜੋ (1974) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 193 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਾਪਿਤ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਾਲਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਸੌਤੇਲੀ ਮਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਚੰਦਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਕਤਲ 28.05.1965 ਦੀ ਸਵੇਰੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਜਲਦੀ ਅਤੇ ਚੁਪਚਾਪ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਛੁਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਕਿ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਚੰਦਾ ਦੇਵੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਨਾਈਲੋਨ ਪਹਿਨਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਸਾੜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਚਾਨਕ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰ ਗਿਆ ਉਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਟੋਵ, ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਜਲਣ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਡਿੱਗ ਗਈ। ਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਚੰਦਾ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਕੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਗਰਭ-ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਦਮੇ ਤੋਂ ਵੀ ਪੀੜਤ ਸੀ, ਏ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਿਲ, ਅਤੇ ਪੇਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਛੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

59. ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"8. ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਕਿ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਚੰਦਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਮੌਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 103 ਅਤੇ 106 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਖਾਲਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ ਜਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਬੂਤ ਦੇਣ 'ਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ

ਰਹਿਆ, ਜੋ ਇਸ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਚੰਦਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਮੌਤ ਇਸ ਲਈ ਹੋਈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਨਾਈਲੋਨ ਦੀ ਸਾੜੀ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੇ ਸਟੋਵ ਤੋਂ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਧੂੰਆ ਨਿਕਲਦਾ ਦੇਖਿਆ, ਜਿਥੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਰਸੋਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਖਾਣਾ ਪਕਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਚੰਦਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਸਾੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਕਤਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਔਰਤ ਨਾ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਅੱਗ ਖਿਲਾਫ ਮਦਦ ਲਈ ਦੌੜਦਾ ਜਾਂ ਚਿੱਲਾਉਂਦਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ।"

9. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਧਾਰਾ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅਸਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਤੱਥ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਾਸ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਜਿਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜੋ ਇਕ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਉੱਤੇ ਇਕ ਸੰਕੀਰਣ ਨਿਰਮਾਣ ਪਾਉਣ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ [ਏਅਰ 1956 ਐਸ.ਸੀ. 460 : (1956) ਕ੍ਰਿ ਐਲ.ਜੇ 827] ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਇਕ ਦਾਵੇ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦਾ ਭਾਰ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਜ਼ਰੂਰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਨੀ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਮੌਜੂਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਦੇਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਭਿਯੋਗ ਉੱਤੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ।

10. ਨਾ ਤਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 103 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ 106 ਦੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ, ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਮ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਭਾਰ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰੇ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ, ਜੇ ਮੰਨੇ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣਗੇ; ਜਾਂ, ਜੋ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਾ ਭਾਰ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਹੈ: ਕੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਰੰਭਿਕ ਜਾਂ ਆਮ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਭਾਰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ?

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

60. ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਸੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਸਲ ਦਾਸ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, "ਕੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਰੰਭਿਕ ਜਾਂ ਆਮ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਭਾਰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ?"

61. ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤ ਪੈਰਾ 28 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ ਜੋ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 106 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪਤੀ 'ਤੇ ਭਾਰ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ।

62. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਗੱਲ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਰਮ ਦਾਸ ਵਾਧਵਾਨੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ: "ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਉਤਪਨ ਦਾ ਨਿਯਮ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਿੱਲੋ ਹਰ ਇੱਕ ਸੰਕੋਚ ਦੀ ਹਵਾ ਨਾਲ ਝੁਕ ਜਾਵੇ: ਜੱਜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਮਗਰੀ ਦੇ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ, ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਜਾਂ ਸਿੱਧੇ, ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਵਾਜਬ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਅਵਹਾਰਿਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ..."

ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋਰ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵਾਸਤਵਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਤਕਨੀਕੀ ਗਲਤੀਆਂ, ਸਰਸਰੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਖਾਮੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਣ ਦੀ

ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੀਆਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰੁੱਤਸਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ।

63 .ਨਤੀਜਤਨ, ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਅਸਫਲ ਹਨ ਅਤੇ ਇਥੇ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

64. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ (ਸਾਸ) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਹੋਈ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਗਏ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਵੀ, ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੈ। ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬੰਧ ਮੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

65. ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate